

Józef Chałasiński

Jan Stanisław Bystroń (1892-1964)

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 19/2, 156

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN STANISŁAW BYSTRONŃ
(1892—1964)

Zgasił 18 listopada 1964 r. Przyjacielski, pogodny, uroczy człowiek. Takiego Bystronia pamiętam z naszej współpracy w Zakładzie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego mieszczącym się wówczas w Pałacu Staszica. Przez parę lat — 1935—1936 — byłem adiunktem przy jego katedrze, będąc jednocześnie docentem. Z adiunktury przeszedłem na dyrektora Państwowego Instytutu Kultury Wsi, a adiunkturę przy Bystroniu przejął po mnie Stanisław Ossowski.

W dziejach nauki polskiej międzywojennego dwudziestolecia zapisał się BystronŃ chlubnie zarówno przez swoją bogatą twórczość pisarską, jak i przez pamięć, jaką zostawił po sobie w uniwersyteckich środowiskach jako profesor Uniwersytetu Poznańskiego (1919—1924), Jagiellońskiego (1925—1934) i Warszawskiego (od 1934 r.)

Ostatnia praca Bystronia pt. *Etnografia Polska* (1947) była pisana w latach 1943—1944. Z tej samej dziedziny — z etnografii — były jego pierwsze publikacje: *Słowiańskie obrzędy rodzinne* (1916) i *Zwyczaje żniwiarskie* (1916). Już wtedy etnografia szła u Bystronia w parze z zainteresowaniami dla socjologii, czemu dał wyraz w pracy pt. *Rozwój problemu socjologicznego w nauce polskiej* (1917), a przedtem *Rozwój demograficzny dzielnic Krakowa* („*Ekonomista*”, 1915).

Z bogatej produkcji pisarskiej Bystronia wymienimy następujące pozycje: *Pieśni ludu polskiego* (1924), *Wstęp do ludoznawstwa polskiego* (1926), *Nazwiska polskie* (1927), *Szkoła i społeczeństwo* (1930), *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce* (1932), *Przysłowia polskie* (1933), *Szkoła jako zjawisko społeczne* (1934), *Megalomania narodowa* (1935), *Kultura ludowa* (1936), *Publiczność literacka* (1938), *Komizm* (1939). Gdy do tych pozycji dodać inne, jak *Wyobrażenia artystyczna Bolesława Prusa*, *Literaci i grafomani z czasów Królestwa Kongresowego 1815—1831*, *Algier — kraj i ludzie*, *Typy ludowe J. P. Norblina*, *Paryż — Dwadzieścia wieków*, to uzyskujemy obraz produkcji pisarskiej, która obejmuje etnografię, socjografię, historię kultury, historię literatury i sztuki, jak również współczesne zjawiska kultury. We wszystkich pracach towarzyszył Bystroniowi socjologiczny punkt widzenia — traktowanie zjawisk kultury od strony zbiorowości; uprawiał on jednak raczej opis wytworów niż analizę mechanizmów socjo-psychologicznych.

Józef Chałasiński